

Tematikus utak a Bodrogközben és a Zemplénben

Múzeumok

Tematické trasy v Medzibodroží a na Zemplíne

Muzeá

Connecting Heritages
European Regional Development Fund

 Interreg
Slovakia-Hungary

www.skhu.eu

Múzeumok tematikus útvonala

A Tisza, a Bodrog és a Latorca folyók által közrezárt terület a Bodrogtörzs, amely egy határon átnyúló tájegység, s mint ilyen, egészen Tokajtól Nagykaposig terjed. Kétharmad része magyar területen van, de szlovákiai részét is főként magyarok lakják. Kár lenne hát szétválasztani a Zempléni és a Bodrogtörzset, már csak azért is, mert a valódi Zempléni tájegység és Zemplén vármegye egy része nem más volt, mint maga a Bodrogtörzs. Ezúttal a térség legérdekesebb múzeumait, illetve kiállításait fedezzük fel.

Sátoraljaújhely – Magyarország

Katolikus templom – Sátoraljaújhely

Legszebb látványt a Bodrogtörzs felől nyújtanak az egykori Vezúv méretű vulkán maradványhegyei, a sátoros hegyek. Innen ered a név is: Sátor-hegyek alja új hely, azaz Sátoraljaújhely. A város keleti része 1920-tól Szlovákiához tartozik. Az első feljegyzések 904-ben említik a települést, amelynek V. István adományozott városi rangot 1261-ben. II. Rákóczi Ferenc, Kazinczy Ferenc, Kossuth Lajos, Andrássy Gyula gróf és még sorolhatnánk a hírességeket, akik a város történelmét formálták. A főteret az impozáns római katolikus templom uralja. Előtte ismeretlen művész alkotása, a helyiek által tréfásan csak Vasmancinak nevezett szobor áll, a Dörzsi-forrás díszes kútján. Néhány lépéssel távolabb az ország egyik legnagyobb Kossuth-szobor együttesét láthatjuk.

Sátoraljaújhely

A tér másik oldalán az egykori vármegyeháza (ma városháza) barokk stílusú épülete emelkedik, falai közt az 1200-as évekből is írásos emlékeket őrző Zempléni Levéltárral. A főteret koraeklektikus házsor övezi, az erre sétálók láthatják, hogy bizony Sátoraljaújhely az erkélyek városa is. E több mint 760 éves település tele van látnivalókkal; ezúttal a múzeumokba látogatunk el.

Kazinczy Ferenc Múzeum

A Kazinczy Ferenc Múzeum a főtértől egy rövid sétára található. Az U alakú, klasszicista jegyeket máig is őrző épületet 1827-ben Sennyei Károly építtette, ahogyan ezt a kovácsoltvas kapu fölötti évszám is tanúsítja. A reformkor idején az ellenzéki nemesség törzshelyének is számító Zempléni Casinonak adott helyet, ahol megfordult Széchenyi István, Petőfi Sándor, Kossuth Lajos és Andrássy Gyula is.

Kazinczy Ferenc Múzeum – Sátoraljaújhely

Az 1990 óta itt működő múzeum ma a helyi kulturális élet egyik pezsgő centruma. Falai közt, és jó időben belső udvarán is, koncertek, rendezvények, pódiumbeszélgetések és borászati bemutatók zajlanak. A családosok számára legnépszerűbb kiállítás az *Erdőjárók kalauza*, amely a különleges természeti adottságokkal megáldott Zempléni-hegység, a Hegyköz és Bodrogek természetrajzát tárja elénk. A szobákat bejárva meglevenedik előttünk a térség változatos geológiai története és gazdag élővilága. A gyermekek nagy kedvence a madárhang határozás, vagy éppen a gyógynövények illat után való felismerése. A múzeumban 2022 kora őszétől egy új helytörténeti kiállítást is megtekinthetünk. Sátoraljaújhelynek is van vára, amelynek régészeti feltárása során gazdag leletgyűjtés került elő. A fellelt tárgyi emlékekből jónéhányat a Kazinczy Ferenc Múzeum az *Egy eltűnt vár nyomában* című kiállításán meg lehet tekinteni.

Kazinczy Ferenc Múzeum – Sátoraljaújhely

Érdeemes tárlatvezetést, illetve tizenöt fő feletti csoportoknak múzeumpedagógia foglalkozást is igénybe venni, amelyhez előzetes bejelentkezés szükséges.

Kapcsolat

Cím: 3980 Sátoraljaújhely, Dózsa György u. 11.

Telefonszám: +36 47 322 351

Honlap: www.kazinczyferencmuzeum.hu

Facebook: www.facebook.com/kazinczyferencmuzeum

Börtönmúzeum

Több helyen találunk az országban panoptikumot, de olyan börtönmúzeum, amely autentikus tárgyaival a valódi börtönélet rejtelmibe kalauzol – hiszen egy működő börtön épületében található –, csak egy van: Sátoraljaújhelyen. A legszigorúbb besorolású fegyház épületegyüttese szokatlan módon a városban áll, nem valami kietlen helyen, s nem melleleg, talán az egyik legszebb épület a főutcán. Az egykori Királyi Törvényszéki Palota és Fogház, Czigler Győző műépítész tervei alapján 1905-ben készült el, és a következő évtől már funkcionált is. Maga a múzeum az utcafront felé néző épület alagsorában kapott helyett. Belépéskor egy rövid lépcsőn leereszkedve, lassan, fokozatosan kezdi átélni az ember a bezártság szorongató érzését. A megdöbbentő írásos dokumentumokat olvasva, és ismerkedve a hajdani és jelenlegi rabok mindennapjaival, illetve a háttorzongató kiállítási tárgyakkal, átfogó képet kaphatunk arról, hogy mi fán is terem a börtönélet. A látogatók azt is kipróbálhatják, milyen lehet rabnak lenni, hiszen beszélhetnek a korhű cellákba, hogy otthon majd eldicsekedjenek azzal, hogy rabszolgák voltak Újhelyen.

A fegyház állandó fogvatartottjai közül sokan – akiknek erre lehetőségük nyílik –, festményeket, kerámiákat készítenek, amelyek közül a legszebbek a börtönmúzeumban meg is vásárolhatóak. Az intézmény leghíresebb vendége a hírhedt maffiózó, Magda Marinkó és Ambrus Attila, a whisky rablóként elhíresült egykori jégheki kapus volt. A biztonság érdekében a múzeum csak előzetes bejelentkezéssel látogatható.

Börtön – Sátoraljaújhely

Börtönmúzeum – Sátoraljaújhely

Kapcsolat

Cím: 3980 Sátoraljaújhely, Kazinczy u. 35.

Telefonszám: +36 47 523 563

Honlap: www.bv.gov.hu/hu/bortonmuzeum

Facebook: <https://www.facebook.com/bortonmuzeum>

A Magyar Nyelv Múzeuma

Az egykor önálló község eredeti neve Kisbányácska volt; a mai Széphalom elnevezést, amelyet Kazinczy Ferencről kaptak, hivatalosan 1886-tól viseli. Sátoraljaújhelytől mindössze 3–4 km-re fekvő falucskában, az egykori Kazinczy-birtokon áll egy pazar, modernkori szentély, mely 2008-tól a világ egyetlen olyan múzeuma, amely egy nemzet nyelvi örökségét tárja elénk. A múzeum épületét Radványi György, Ybl-díjas építész tervezte. A magyar nyelv páratlan gazdagságával szembesülni egyáltalán nem száraz és unalmas dolog. Minden csalogatásnál és reklámnál többet mond, hogy aki – korosztálytól függetlenül – éppen csak pár percre benéz a múzeumba, 2–3 óránál korábban nem képes szabadulni. A *Nyelvlesen* című állandó kiállítás interaktív, játékos módon köti le még azokat is, akik eredetileg nem is voltak kíváncsiak a múzeumra. Míg az irodalmi vezér életét kísérő, eredeti relikviákat és számos arcképét A Magyar Nyelv Múzeumától alig pár lépésre álló díszes Emléksarnok őrzi, a nyelvújító munkásságával és életének gyakran meglepő részleteivel a múzeum *Szokott ösvényen szokatlanul* című kiállításán ismerkedhetünk. A nemrég renovált és sosem látott szépségében pompázó park sirkertjében nyugvó Kazinczy személye és munkássága előtt nap mint nap zárandokok sokasága tiszteleg. Az úgynevezett *Irodalmi herbáriumot* a múzeum mögötti zöld területen alakították ki, amely a növények s az irodalmi idézetek olyan egyvelege, hogy akár egy botanikus és egy magyar tanár „szerelmeskertjének” is hihetnénk.

Előzetes bejelentkezéssel kérhető tárlatvezetés, illetve múzeumpedagógiai foglalkozás is.

A Magyar Nyelv Múzeuma – Széphalom

Kazinczy Emléksarnok – Széphalom

Kapcsolat

Cím: 3988 Sátoraljaújhely-Széphalom, Kazinczy utca 275.

Telefon: +36 47 521 236

Web: <https://nyelvmuzeum.net/>

Facebook: facebook.com/nyelvmuzeum

Sárospatak – Magyarország

Itt kéz a kézben jár a reneszánsz, a reformáció, a barokk a romantika és a példátlan ütemben változó jelen. A már őskorban is lakott Sárospatakról az első írásos emlék 904-ből származik. 1201-ben városi rangot kapott Imre királytól. Fő látványossága a Rákóczi-vár, de mivel állítólag itt született Szent Erzsébet, a szegények és elesettek védelmezője, Sárospatakat világszerte elsősorban az Erzsébet-kultusz magyarországi központjaként ismerik. Sárospatak a reformáció és a reneszánsz magyarországi megjelenésének egyik fontos helyszíne. A híres és hírhedt Perényi-család, Comenius, de II. Rákóczi Ferenc, vagy Kossuth Lajos nevével is találkozhatunk a város történelmének tanulmányozásakor.

Rákóczi-vár – Sárospatak

Rákóczi-vár – Sárospatak

A Rákóczi-várat üzemeltető intézmény neve hivatalosan Rákóczi Múzeum. Patakot már a 11. században királyi birtokként használták, amelynek központja a Bodrog átkelőhelyénél fekvő Patak volt. Az egykori, régi Pálóczy-várkastély nem a mai vár helyén állt, hanem a város északi határánál. A vár a 15. század húszas éveiben a főurak között kialakult belviszályok következtében megsemmisült, a mostani épületet eredeti alakjában 1534 és 1542 között építették. Annyi viszálykodást, ármányt, cselszövést, háborúskodást és nem utolsósorban tulajdonosváltást szenvedett el a kezdetben lakókastély, majd erődítmény, hogy szinte csak egy történész képes átlátni és megérteni történetét. Érdeemes egy tárlatvezetéses túrát tenni a várban, és környékén. Az épületet körbe járva feltűnik, hogy a Bodrog-parti erőd egészen más képét mutatja a folyó túloldaláról, ahol a város Kispatak nevű része található, mely már fizikailag is a Bodrogközhez tartozik.

Sajnos az idő vasfoga és a Habsburgok országos robbantásai alaposan megviselték a várat és a hozzá tartozó épületeket. Szinte teljesen eltűnt a föld színéről az az ágyúöntő műhely, amelynek feltárását követően nemrég egy modern köntösbe öltöztetett kiállítást hoztak létre. A mohácsi csatavesztésnek – mondják –, több oka is volt, amelyekből, sajnos, akár már egy is végzetes lett volna. Nem elég, hogy

többszörös túlerőben volt a török sereg, az általuk használt haditechnika is sokkal fejlettebb volt a magyarokénál.

Ez a végzetesnek bizonyult tény is hozzájárulhatott ahhoz, hogy I. Rákóczi György fegyverkezésbe kezdett, és 1620-ban létrehozta saját ágyúöntő műhelyét. A műhely az évszázadok során szó szerint a földdel vált egyenlővé, a parkosítás során mégis sikerült megtalálni a maradványait. A feltárt helyiségek kiállításrészeiben az ágyúöntés munkafázisait mutatják be, többek között a lángkemence és az öntőakna segítségével. A műhely 1631-től 1648-ig működött, s ez alatt 80 db mezei, vagy tábori kategóriába tartozó ágyút öntöttek itt.

Rákóczi-vár – Sárospatak

Kapcsolat

Cím: 3950 Sárospatak, Szent Erzsébet u. 19.

Telefonszám: +36 47 311-083

Web: www.rakoczimuzeum.hu

Vizsoly – Magyarország

E több mint 3000 éve lakott település a Zempléni-hegység nyugati fertályán, az abaúji térség talán leghíresebb települése. Egyháztörténeti jelentősége vitathatatlan, de mivel az ősi via regia (királyi út) Kassára, és azon át egész Lengyelországba vezető útja mentén épült, gazdasági értelemben is prosperáló településnek számított. A református Betlehemnek is nevezett Vizsolynek és a hozzá tartozó hatalmas birtoknak a törökverő hadvezér és költő Rákóczi Zsigmond is ura volt.

Biblia-emlékhely – Vizsoly

Mantskovit Bálint Nyomtatástörténeti Múzeum – Vizsoly

Vizsoly nevével leginkább a *Biblia* kapcsán találkozhatunk. Akár egy egész napot érdemes rászanni Vizsolyra, ugyanis a három történelmi egyház gyönyörű templomain, a nyomtatástörténeti múzeumon és bemutatón túl egy geológiai érdekesség, egy földtani szempontból rendkívül izgalmas kőfejtő is van a falu határában. Bár a *Biblia* nyomtatásának konkrét vizsolyi helyszínét még mindig keresik, abban minden *Biblia*-kutató egyetért, hogy az első teljesen magyar nyelvű *Biblia* itt, Vizsolyban látott napvilágot.

A Mantskovit Bálint Nyomtatástörténeti Múzeum az 1929-ben Klebelsberg Kunó oktatási miniszter idején épített, felekezeti általános iskola felújított épületében kapott helyet. Itt működik a Mantskovit Bálint Könyvesház is, ahol egy friss kávé kortyolgatása közben böngészhetünk a református irodalom, kultúra és vallástörténet könyvremekei között. Még a *Vizsolyi Biblia* másolata is kézbe fogható, sőt meg is vásárolható. A múzeumban korhű, 16. századi nyomdaműhely, interaktív *Biblia*-nyomdászat, 3D-s térképen követhető reformációtörténet, az egykori istállóépületben pedig Károlyi Gáspár borászata és a híres borút történeti adalékai várnak ránk. Feltétlenül nézzük meg a múzeum mellett álló ősi, Árpád-kori református templomot, itt megtekinthetjük a *Vizsolyi Biblia* egyik eredeti példányát.

Kapcsolat

Cím: 3888 Vizsoly, Szent János u. 123.

Telefonszám: +36 30 49-8568

Honlap: www.vizsolyibiblia.hu

Facebook: <https://www.facebook.com/VizsolyReformatusTemplom>

Hollóháza – Magyarország

Hollóháza a Milic- és a Zempléni-hegység által közbezárt Hegyköz legészakibb települése egy, a szlovák határig felkúszó völgyben, festői környezetben fekszik. Az 1200-as évektől lakott, s eleinte Füzér várához tartozott. A környék a bakancsos turisták körében is jól ismert, ugyanis innen indul az Országos Kéktúra.

Porcelánmúzeum – Hollóháza

Porcelánmúzeum – Hollóháza

Bizonyára sokan láttak már olyan tányért, csészét vagy éppen kancsót, melynek alján egy festett holló ücsörgött jelezve, hogy a kerámia Hollóházán készült. Az 1777-től üveghutaként működő manufaktúra idővel kőedénygyártó üzemmé, később modern porcelángyárrá nőtt. 1981-ben a művészet és az ipar áldásos találkozása ösztökélte a gyár akkori vezetőit, hogy megpróbálják megmenteni az utókor számára azt a sok szépséget, amely a patinás porcelánüzemben született. A kiállításon a hollóházi üvegből, kerámiából és porcelánból készült használati- és dísz tárgyak időrendben sorakoznak, mint afféle tárgyi lenyomatai a helyi ipar történetének és fejlődésének. Különleges élményben lehet része annak, aki a gyárba is bejut, ott ugyanis közvetlenül tanulmányozhatja a porcelángyártás folyamatát a formakészítéstől a festésig. Ezeknek a nagy kreativitást és kézügyességet igénylő munkafázisoknak a láttán sokan kedvet kaptak ahhoz, hogy maguk is kiéljék művészi hajlamukat, ezért a múzeumban kialakítottak egy alkotóműhelyt, ahol bárki elkészítheti saját, egyedi porceláncsodáját.

Kapcsolat

Cím: 3999 Hollóháza, Károlyi út 11.

Telefonszám: +36 20 240 7427

Honlap: <https://hollo hazimuzeum.hu/>

Facebook: www.facebook.com/hollohazi.hu

Pácin – Magyarország

Pácin az Árpád-korban már lakott település volt. Jelenleg igazi határfalu, ugyanis a kertek végében, észrevétlenül, máris Szlovákiában találhatjuk magunkat. Pácin leginkább arról híres, hogy itt áll Közép-Európa, egyben hazánk legépebben megmaradt reneszánsz műemlék épülete, a Mágócsy-kastély. A bejárat feletti csodálatos kőfaragás tanúsága szerint a Mágócsy András által építtetett kastély 1581-ben készült el. Az épületben cserépkályhás fűtés és árnyékszék is volt, akkoriban mindkettő igazi főúri luxusnak számított. Az utólagos, erőszerű megerősítés, amint később kiderült, hiábavaló volt, hiszen Pácint messzire elkerülték az országos harcok, fegyveres főúri viszálykodások. Annak ellenére, hogy a II. világháború után a kastélyt teljesen kifosztották, a most benne működő tárlathoz sikerült visszaszerezni és megvásárolni sok eredeti, korhű tárgyi emléket. Az eredeti és reprodukált bútorzat és tárgyi világ látványát a kor szellemének megfelelő interaktív tárlat teszi teljessé. Egy kiadós séta az egykori uradalomhoz tartozó arborétum hangulatú Báró-kertben, majd egy könnyed vízitúra a Bodrog holtágain, talán inkább bakancsos programnak tűnik, de aki szereti a természetet, és értékelni tudja a burjánzó vízvilág sokszínűségét, annak ez nem fog problémát okozni.

Mágócsy-kastély – Pácin

Mágócsy-kastély – Pácin

Kapcsolat

Cím: 3964 Pácin, Kossuth kert 1.

Telefonszám: +36 20 427 2433

Honlap: www.pacin.hu/telepulesunk/a-magocsy-kastely-es-vendeghaz

Facebook: www.facebook.com/pacinekastely

Borsi (Borša) – Szlovákia

A települést már az újkőkori idején is lakták, de írásos emlék Borsiról csak az 1200-as évek elejéről maradt fenn. A kastélyt és a birtokot a Perényiektől a Rákócziakig sok főúr adta-vette az elmúlt évszázadok alatt, mígnem a 20. század elejére lassú pusztulásnak indult; felújítását a közelmúltban fejezték be. Újabban a vízitúrák és egyben a történelmi kirándulások szerelmesei is megjelentek a faluban, ők a határ túoldalán lévő Felsőzsolcáról kenuval vagy kajakkal eveznek fel a Bodrogon, hogy megtekinthessék a híres kastélyt.

A Rákóczi-kastély eredeti épületét még IV. Béla idejében húzták felt. Ma a reneszánsz építészet gyöngyszemének számít. Kiterjedt alagútsziszteméről az a hír járta, hogy olyan szélesre vájták, hogy két lovasszekér is elfért benne egymás mellett, amelyekkel a föld alatt Sátoraljaújhelyen át egészen Sárospatakig el lehetett jutni. Az alagutakról több hiteles történet és még több legenda kering, ám teljes feltárására még senki nem tett kísérletet. A kastélyt a múltban többször is átépítették, funkcióját tekintve félig erőd, félig lakókastély volt. Történelmi jelentőségét a véletlennek köszönheti. I. Rákóczi Ferenc felesége, Zrínyi Ilona, aki eredetileg Kassára igyekezett, hogy leendő gyermekének ott adjon életet, kénytelen volt Borsiban megállni, mivel a szülés korábban megindult. Így esett, hogy II. Rákóczi Ferenc, a későbbi fejedelem, ebben a kastélyban látta meg a napvilágot, 1676. március 27-én. Akik régebben már jártak itt, nem fognak ráismerni a 2021-ben átadott, igényesen felújított épületre. A 21. századi látványelemekkel építkező modern tárlat komplexen mutatja be a kastély történetét, illetve betekintést nyerhetünk abba is, hogyan működött egy 18. századi nemesi birtok. A korabeli Európáról, a Rákócziak családfájáról, de még a gyermekgondozásról vagy patikai csodaszerekről és gyógymódokról is képet kapunk. Elmélyülhetünk a Rákóczi-szabadságharc okaiban, megismerhetjük a táborigényes Bodrog partja hív egy kellemes sétára, vagy éppen csónakázásra.

Rákóczi-kastély – Borsi

Rákóczi-kastély – Borsi

Kapcsolat

Cím: F. Rákócziho 102/32, 076 32 Borša

Telefonszám: +421 948140 880

Honlap: <https://www.borsikastely.eu/>

Facebook: https://www.facebook.com/rakoczikastely/about/?ref=page_internal

Nagytárkány (Vel'ké Trakany) – Szlovákia

A már a kőkorszakban is lakott Nagytárkány jelentős színtere a történelmi Magyarországhoz kapcsolódó eseményeknek. A tárkányiak ragaszkodását magyarságukhoz nemcsak legendák és mesék őrzik, hanem például Mátyás király és Árpád fejedelem, valamint Balassi Bálint emléktáblája is jelzi. A település nevének eredete megosztja a kutatókat. Van, aki a török méltóságnévből (szakrális kovács) eredezteti, míg mások úgy gondolják, hogy egy régi, elfeledett személynév lehet. Kis- és Nagytárkánynak megszámlálhatatlan sok birtokura volt, így a Perényiek, Agárdiak, Pachotok után 1688-ban még a Sennyei-család is tulajdonolta e földet. Őket a Nátafalussyak és a Mailáthok követték. Építészeti szempontból a Sennyei-család ittléte az igazán érdekes, hiszen az ő kastélyuk még ma is fellelhető.

Sóház – Nagytárkány

Tisza-holtág – Nagytárkány

A Sóház, azaz az egykori Sóhivatal barokk épülete a 18. század első felében még a Tisza partján állt. A kikötőhely Nagytárkányt igazi kereskedelmi központtá tette. A Sóhivatalban a Keleti-Kárpátok felől sőt szállító hajók és uszályok szállítmányának tárolását és annak tovább szállítását intézték. A folyó szabályozását követően a Tisza kissé távolabb került, így a mai Sóház ablakai már csak a holt Tisza vízeről visszavert fényben csilloghatnak.

A múlt század végére már csaknem tönkrement épület 2005-ben végre visszanyerte régi fényét múzeumként éledve újjá, s benne most a pásztorok mesterségéről, a sóbányászatról, a sófelhasználás történetéről, a Tisza-menti sószállító útvonalról, illetve a község és a vidék néprajzáról és helyrajzáról szóló kiállításokat találunk. A Sóháznak nincs állandó tárlatvezetője, vagy nyitvatartása, érkezés előtt érdemes telefonon érdeklődni a bélyi Sennyei-kastély recepcióján.

Kapcsolat

Cím: Tisa 382, 076 42 Vel'ké Trakany

Telefonszám: +421 56 905 373 929

Honlap: <https://www.velketrakany.sk/index.php>

Facebook: <https://www.facebook.com/nagytrakanysk>

Református templom – Királyhelmece

Regionális Mailáth József Múzeumi Tárlat – Királyhelmece

Királyhelmece (Kráľovský Chlmece) – Szlovákia

A már az újkőkorban is lakott Királyhelmece Bodrogek egyike legrégebbi települése. A város első ismert írásos említése az 1214-es Leleszi alapítólevélből való, s abban még Heimech néven találjuk. Birtokurai, a Habsburgok, a Perényiek, a Rákócziak, stratégiai szempontból fontosnak vélték a települést, így igyekeztek várfalakkal is megerősíteni azt. Sajnos e falakból napjainkra már nem sok maradt. A Zemplén Vármegyéhez tartozó Királyhelmece a 16. században már mezővárosi rangban volt, és egyben a Kárpát-medence legészakibb szőlőtermesztő vidékének központjaként tartották számon. Innen hát a szőlőfürt, amely a város címerében is látható. A tatárjárás, a pestis, a többször is végig söprő kolera járvány, az aktuális birtokosok csatározásai, de még a 48-as szabadságharc csatái és a későbbi háborúk is tragédiák sorát zúdították a városra, megtizedelve a lakosságot. A katasztrófákat tetőzte, hogy a település szőlőültetvényeit elpusztította a filoxéra járvány. A városban, amely újra és újra talpra állt, bőven akad látnivaló, amelyek kedvéért akár egy egész napot érdemes itt eltölteni. Lorántffy Zsuzsanna kastélya, a Millennium tér, vagy a Csonkavár is arra vár, hogy egyszer eljussunk oda.

A Regionális Mailáth József Múzeum a Bodrogek és az Ung vidék teljes kulturális örökségének gyűjtőhelye. Az épületet 1895-ben maga Mailáth József gróf építtette. Eredetileg a Tisza-szabályozó Víztársulat működött benne, most viszont a múzeum egy állandó kiállítással Mailáth Józsefre emlékezik, akinek nagy érdemei voltak abban, hogy Királyhelmece kórház, szövetkezet és a szegények számára is elérhető oktatás működjön. A térség egyik legszebb múzeumában egy látványos és látogatóbarát kiállítótér várja a vendégeket. A Mailáth Múzeum a környék szellemi fleggvára és kulturális központja. A helytörténeti állandó tárlaton és a Mailáth-emlékkiállításon túl időszakos kiállításokat is rendeznek, amelyekről indulás előtt mindenképp érdemes tájékoztatást kérni.

Kapcsolat

Cím: ul. J. Mailátha 2, 07701 Kráľovský Chlmece

Telefonszám: Telefon: +421 905 223 435

Honlap: <https://www.kcmap.sk/hu/>

mailath-jozsef-regionalis-muzeum

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/1117557594931842/>

Andrássy-kastély – Töketerebes

Andrássy-mauzóleum

Töketerebes (Třebišov) – Szlovákia

A település már az újkőkorban is lakott volt. Töketerebes első említése Terebusként 1219-ből ismert, és eredetileg a közeli Párics várának kiszolgálófaluja volt. A várat viszontagságos történelme során a Perényiektől Luxemburgi Zsigmondon át Thökölyig többen is uralták, végül az erődítményt a Habsburgok 1686-ban porig rombolták. Az egykori vár falának anyagát Töketerebes további építésére használták fel, sőt e vár falaiból épült meg a későbbi Andrássy-kastély alapépülete is. Töketerebes legszomorúbb történelmi eseményének talán az tekinthető, amikor 1831-ben a koleralázadás idején, a katonaság sortűzet nyitott a kaszával, kapával és botokkal felfegyverkezett parasztokra. Töketerebes a földrengések, árvizek és tűzvészek ellenére mindig talpra állt, aminek ma is álló tanúbizonysága a plébánia templom.

Töketerebesben az Andrássy-család nyomába eredünk; itt találjuk a család eredetileg barokk-klasszicista, majd – főleg idősebb Andrássy Gyulának köszönhetően – historizáló (empire klasszicista) stílusban átalakított egykori kastélyát és az azt övező gyönyörű parkot. Az eredeti kastélyt Csáky Imre és neje, gróf Engel Róza építtette az 1790-es években. A melléképület már Andrássy Gyula fiának, Tivadarnak az elképzeléseit tükrözi. A II. világháborút követően kórház működött itt, majd évek múltán, és egy jelentős átalakítást követően, 1980-ban költözött falai közé a múzeum. A kastély jelen szépségét a 2015–2016-os felújítás során nyerte el, amikor jórészt sikerült helyreállítani az épület valamelyest fennmaradt klasszicista belső és külső stílusjegyeit. E falak közt született ifjabb Andrássy Gyula (1860–1929) gróf, az Osztrák–Magyar Monarchia utolsó külügyminisztere, akinek édesapja, idősebb Andrássy Gyula 4 éven keresztül (1867–1871) a Magyar Királyság miniszterelnöke volt. A család holtában sem hagyta magára Töketerebest, ugyanis sírboltjuk a kastély parkjában álló mauzóleumban található.

Egy nem kevésbé ismert, másik történelmi személyiség kapcsán is érdemes ellátogatni a múzeumba. Példátlan

mennyiségű ékszert találtak Sulyok Sára, egykori gazdag erdélyi család lányának sírjában. A hölgy férje nem más volt, mint a hős egri várvédőként ismert báró ruszkai Dobó István. A páratlanul szép ékszerleletet a kastélyban tekinthető meg. A múzeum helytörténeti tárlata a régió történelmével, mezőgazdaságával és népszokásaival foglalkozik. Míg egy állandó kiállítás az Andrássy-család életén kalauzol végig, egy másik állandó tárlat a borvidéket mutatja be úgy, hogy nemcsak a látvány, de az íz, a kóstolgatás is része lehet az élménynek. A múzeumban a magyaron kívül lehetőség nyílik szlovák, angol vagy német nyelvű tárlatvezetésre is

Andrássy-kastély – Töketerebes

TARTALOM

<i>Múzeumok tematikus útvonala</i>	2
SÁTORALJAÚJHELY – Magyarország	3
<i>Kazinczy Ferenc Múzeum</i>	4
<i>Börtönmúzeum</i>	5
<i>A Magyar Nyelv Múzeuma</i>	6
SÁROSPATAK – Magyarország	7
VIZSOLY – Magyarország	9
HOLLÓHÁZA – Magyarország	10
PÁCIN – Magyarország	11
BORSI (BORŠA) – Szlovákia	12
NAGYTÁRKÁNY (VEĽKÉ TRAKANY) – Szlovákia	13
KIRÁLYHELMEC (KRÁĽOVSKÝ CHLMEC) – Szlovákia	14
TÖKETEREBES (TREBIŠOV) – Szlovákia	15

Tematická trasa muzeí

Oblasť medzi riekami Tisa, Bodrog a Latorca sú Medzibodrožie, ktorý je cezhraničným regiónom a ako taký sa tiahne od Tokaja po Veľkých Kapušan. Dve tretiny z nich sú v Maďarsku, no aj slovenskú časť obývajú prevažne Maďari. Na západe a juhozápade Zemplínske vrchy a Zemplínske súostrovie, na severe a východe Karpaty a na juhu Veľká nížina zahŕňa tento obzvlášť rozmanitý región. Vďaka svojej polohe sa vyznačuje zvláštnym podnebím a mimoriadne rozličnou zverou. Toto miesto je typickou perifériou, kde sa stretávajú hory a nížiny. Bola by škoda oddeliť Zemplína od Medzibodrožia, už len preto, lebo súčasťou skutočného zemplínskeho regiónu a Zemplínskej župy nebol nikto iný ako samotné Medzibodrožie. Tentoraz navštívte múzeá a výstavy v tejto oblasti.

Sátoraljaújhely – Maďarsko

Našu prechádzku začíname zo Sátoraljaújhely. Najkrajšou časťou Medzibodrožia je pozostatok pohoria bývalej sopky veľkosti Vezevu, pohorie Sátoros, na úpätí ktorého sa rozprestiera krajina najviac, hlavné mesto Zemplína, rodné mesto vína Aszu, mesto mnohých iných zázrakov. Bývalé sídlo župy rozdeľuje potok Ronyva, takže východná časť mesta dnes patrí Slovensku ako Slovenské Nové Mesto. Prvé záznamy obce pochádzajú z roku 904. István V. udelil Újhelymu v roku 1261 štatút mesta. II. Ferenc Rákóczi, Ferenc Kazinczy, Lajos Kossuth, gróf Gyula Andrassy, a mnohí ďalší sformovali kultúrny život a históriu mesta. Hlavné námestie zobrazuje obraz typického horského mesta. Lodového alebo vretenovitému priestorovému systému dominuje impozantný rímskokatolícky kostol. Pred ňou je socha neznámeho umelca, pravdepodobne talianskeho, ktorá sa stala známou ako fontána Nymfa alebo „Vasmanci“. Z ozdobenej fontány pod sochou vyvíera voda prameňa Förszik, ktorý sa kedysi používal na hasenie. O pár krokov ďalej sa týči najväčší súbor Kossuthovej sochy v Maďarsku s vyznaním vyrytým do kameňa na podstavci. Na druhej strane námestia stojí baroková budova bývalej Zemplínskej župy, dnes so Zemplínskym archívom, v ktorom sú zachované písomné pamiatky z 12. storočia. Hlavné námestie sprevádza rad raných eklektických domov, informujúcich tých, ktorí kráčajú pomaly, že Sátoraljaújhely je aj mestom terás. Toto viac ako 760-ročné mesto je plné atrakcií a zábavy. Okrem bohatstva architektonického a kultúrneho dedičstva priťahuje množstvo turistov aj nádherné prírodné prostredie a atrakcie medzinárodne uznávaného Zemplínskeho dobrodružného parku. Po prehliadke niektorých miestnych zaujímavostí sme sa vydali na „Alföldi Kéktúra“. Zo Sátoraljaújhely na Kazinczy Ferenc utca (hlavná ulica) 1 km severne od centra, vľavo, je rad pivníc, na spodné parkovisko sa dá dostať autom.

Radnica – Sátoraljaújhely

Sátoraljaújhely

Múzeum Ferenca Kazinczyho (Kazinczy Ferenc Múzeum)

Múzeum sa nachádza v jednej z najkrajších pamiatkovo chránených budov Sátoraljaújhely, len 100 metrov od hlavného námestia. Stavbu v tvare U, ktorá si dodnes zachovala klasicistické črty, dal postaviť Károly Sennyei v roku 1827, o čom svedčí aj letopočet nad kovanou bránou. V čase reformy tu fungovalo Zemplínske kasíno, ktoré je aj sídlom opozičnej šľachty, kam zavítali aj István Széchenyi, Sándor Petőfi, Lajos Kossuth či gróf Gyula Andrássy. Okrem periodických, tematických, vlastivedných a prírodovedných expozícií je múzeum, ktoré tu žije od roku 1990, jedným z centier miestneho kultúrneho života a aj vo svojej kasínovej dobe je miestom intelektuálnej elity. V jeho múroch a za dobrého počasia na vnútornom trávnom dvore sa konajú koncerty, ukážky vína a z týždňa na týždeň sem zavítajú zaujímavé osobnosti, aby sa podelili s verejnosťou o svoje príbehy, vedecké objavy či cestopisy.

Najobľúbenejšou výstavou pre rodiny je „Sprievodca lesníkov“, prírodoveda Zemplínskych vrchov, Hegyközu a Medzibodrožia, obdareného nádhernými prírodnými pamiatkami. Expozícia je umiestnená v interiéri podľa vzoru štandardného rodinného domu, takže sprievodca nás sprevádza z predsiene do izby, potom do kúpeľne a následne do obývačky. Prechádzkou po byte oživa úžasne pestrá geologická história oblasti a jej bohatá divoká zver. Veľkou obľubou detí je určovanie zvuku vtákov, alebo len rozpoznávanie bylín podľa čuchu. Na veľkú radosť miestnych bola v múzeu konečne dokončená expozícia miestnej histórie.

Oplatí sa zúčastniť aj komentovanej prehliadky pre skupiny nad pätnásť osôb, na ktorú je potrebná predchádzajúca registrácia.

Múzeum Ferenca Kazinczyho – Sátoraljaújhely

Múzeum Ferenca Kazinczyho – Sátoraljaújhely

Kontakt

adresa: 3980 Sátoraljaújhely,
Dózsa György u. 11.

tel. číslo: +36 47 322 351

web: www.kazinczyferencmuzeum.hu

Facebook: www.facebook.com/kazinczyferencmuzeum

20

Väzenské múzeum (Börtönmúzeum)

Na viacerých miestach v krajine sú panoptiká, no existuje len jedno väzenské múzeum, ktoré vás prevedie tajomstvami skutočného väzenského života. A to v Sátoraljaújhelyi. Komplex budov najprísnejšie utajovanej väznice je - nezvyčajným spôsobom - v meste a mimochodom možno aj jednou z najkrajších budov na hlavnej ulici. Za zdanlivo barokovým eklektickým štítom sa skrýva funkčná budova, ktorá bola pri odovzdaní v roku 1905 moderná. Bývalá kráľovská budova súdu a väznice bola postavená v roku 1905 podľa plánov architekta Győzőa Cziglera a od nasledujúceho roku získala svojich dočasných aj dlhodobých obyvateľov.

Po vstupe na krátke schodisko môže na človeka zapôsobiť trochu neprijemný pocit uzavretosti. Pri čítaní ohromujúcich písaných spomienok alebo pri pohľade na každodenný život bývalých a súčasných väzňov tu návštevník získa autentický obraz o väzenskom živote. Návštevníci si tiež môžu trochu vyskúšať byť väzňom, keďže môžu stráviť pár minút v celách. Najznámejším hosťom inštitúcie bola neslávne známy mafián Magda Marinkó.

Keďže ide o ústav na výkon trestu, z bezpečnostných dôvodov je možné múzeum navštíviť len po predchádzajúcej dohode.

Väzenie – Sátoraljaújhely

Väzenské múzeum – Sátoraljaújhely

Kontakt

adresa: 3980 Sátoraljaújhely, Kazinczy u. 35.

tel. číslo: +36 47 523 563

web: www.bv.gov.hu/hu/bortonmuzeum

Facebook: <https://www.facebook.com/bortonmuzeum>

Múzeum maďarského jazyka (A Magyar Nyelv Múzeuma)

Sátoraljaújhely– Széphalom: Kedysi samostatná obec sa pôvodne volala Kisbányácska. Oficiálny názov (Széphalom), ktorý dostal od Ferenca Kazinczyho, ktorý tu žije, sa oficiálne volá od roku 1886. V obci, len 2,5 km od Sátoraljaújhely, na mieste sadu bývalého Kazinczyho panstva, stojí honosná moderná svätyňa, ktorá je od roku 2008 jediným múzeom na svete, kde sa nám odhaľuje jazykové dedičstvo národa. Kým v pamätnej sieni sú zachované pamiatky, originálne rukopisy a ďalšie pamiatky, ktoré sprevádzajú život a dielo literárneho vodcu, v expozícii múzea sa možno stretnúť s často prekvapujúcimi detailmi zo života jazykového inovátora. Veľký inovátor maďarského jazyka zmenil maďarský jazyk, aby sa dal preložiť do zahraničia.

Múzeum maďarského jazyka – Széphalom

Zjednodušenie ich materinského jazyka a ustanovenie jazykových pravidiel priaznivo ovplyvnilo politické a ekonomické vzťahy so zahraničím, keďže sa uľahčila komunikácia a sprehľadnili zmluvy. Tento jav mnohí považujú za požehnanie, iní zas ľutujú stratené nárečia a výrazy, ktoré boli vzácnym pokladom ich materinského jazyka. Múzeum pomáha zabezpečiť, aby sa nezachovali ich jazykové spomienky a hodnoty. Hravosť a bohatosť maďarského jazyka si môžeme vychutnať aj vonku. Neobvyklou a prekvapivou súčasťou múzea je literárny herbár zriadený v múzejnej záhrade. Prehliadky je možné si vyžiadať vopred, pre skupiny nad desať osôb je k dispozícii múzejná pedagogická výučba.

Kazinczyho pamätná sieň – Széphalom

Kontakt

adresa: 3988 Sátoraljaújhely-Széphalom, Kazinczy utca 275.

tel.číslo: +36 47 521 236

web: <https://nyelvmuzeum.net/>

Facebook: facebook.com/nyelvmuzeum

Sárospatak – Maďarsko

Sárospatak je ako obrovské jazero v horách poznania a kultúry. Ako dážď z hôr sem prúdili všetky esencie a vedomosti z maďarskej minulosti. Slávni páni, králi, manželky a deti sa takmer hemžia históriou mesta. Šťastná, nádherná poloha v objatí Zemplínskych vrchov a rieky Bodrog urobila zo Sárospatku historické a kultúrne dedičstvo.

Prvá písomná zmienka o prehistorickom osídlení pochádza z roku 904. Už v roku 1201 získalo od kráľa Imreho štatút mesta, ktorý neskôr stratilo, potom sa stalo trhovým mestom a neskôr veľkou dedinou. Hlavnou atrakciou Sárospatku, bohatého na kultúrne a architektonické dedičstvo, je hrad Rákóczi, no keďže sa tu údajne narodila svätá Alžbeta, ochrankyňa chudobných, je Sárospatak vo svete známy aj ako maďarské centrum Alžbetin kult. Sárospatak je jedným z východísk reformácie a renesancie v Uhorsku. Pri štúdiu histórie mesta nájdeme aj mená slávneho rodu Perényiovcov, Komenského, ale aj Ferenca Rákóczyho a Lajosa Kossutha. Toto miesto je turistami obľúbené nielen kvôli historickým pamiatkam.

Niekdajší hrad Pálóczi nestál na mieste dnešného hradu, ale na severnej hranici mesta, no v dvadsiatych rokoch 15. storočia ho zničila skaza spôsobená vnútornou aristokraciou. Opevnenie dnešného hradu a k nemu pripojeného mesta bolo postavené v pôvodnej podobe v rokoch 1534 až 1542. O hrade Sárospatak, udalostiach, ktoré sa tu odohrali a ich národných účinkoch by som vedel rozprávať celé dni. Spočiatku hrad utrpel toľko rozbrojov, vojen a v neposlednom rade aj vlastníckych zmien, že do jeho histórie nahliadne a pochopí takmer len skúsený historik. Rákócziho hrad, najcennejšie dielo neskororenesančnej architektúry v Maďarsku, najvýznamnejšia pamiatka Sárospatku, je súčasťou maďarského národného dedičstva. Kto tu ešte nebol a vidí hrad prvýkrát, bude mať pravdepodobne pocit, že ste ho už niekde videli.

Hrad Rákócziho – Sárospatak

Hrad Rákócziho – Sárospatak

Dielňa na odlievanie kanónov: Je pravdepodobné, že György I. Rákóczi začal zbrojiť a v roku 1620 si založil vlastnú zlievareň kanónov. Hoci dielňa v priebehu storočí takmer úplne zanikla, pri terénnych úpravách sa našli jej zvyšky. Našťastie je o nej v celej Európe dostatok dobových záznamov, ktoré umožnili po šiestich rokoch výkopov dokončiť rekonštrukciu bývalej zlievarne kanónov. Vo výstavných priestoroch vyťažných miestností sú prezentované pracovné fázy odlievania kanónov, vrátane použitia plameňovej pece a odlievacej šachty. Zlievareň kanónov fungovala v rokoch 1631 až 1648, za ten čas sa tu odlialo 80 kanónov patriacich do kategórie poľná alebo táborová

Hrad Rákócziho – Sárospatak

Kontakt

adresa: 3950 Sárospatak, Szent Erzsébet u. 19.

tel.číslo: +36 47 311-083

web: www.rakoczimuzeum.hu**Vizsoly – Maďarsko**

Reformovanej cirkvi – Vizsoly

Táto viac ako 3000 rokov obývaná osada dostala poprednú úlohu, keďže je azda najznámejšou osadou v západnej časti Zemplínskych vrchov. Jeho význam v cirkevných dejinách je nespochybniteľný, nazýva sa aj ako Betlehem reformácie. Meno Vizsoly sa najčastejšie vyskytuje v súvislosti s Bibliou. Prvýkrát v Uhorsku tu bola vytlačená Biblia celá preložená do maďarčiny. Naša prechádzka múzeom bude v tejto osade trvať dlhšie. Vo Vizsoly sa oplatí stráviť celý deň, pretože okrem krásnych kostolov troch historických cierev, múzea histórie tlače, je tu aj geologická kuriozita. Hoci sa stále hľadajú dôkazy na určenie konkrétneho umiestnenia Biblie Vizsolyi, všetci znalci sa zhodujú, že prvá Biblia úplne v maďarskom jazyku bola vydaná tu vo Vizsoly.

Múzeum sídli v zrekonštruovanej budove cirkevnej základnej školy postavenej v roku 1929 za ministra Kunóa Klebersberga s kníhkupectvom Bálinta Mantskovita. K dispozícii je aj kópia Biblie Vizsolyi, ktorú je možné zakúpiť. V múzeu sa nachádza starodávna tlačiarska dielňa zo 16. storočia, interaktívna tlač Biblie, história reformácie, ktorú možno sledovať na 3D mape, a v stajni sa nachádza vinárstvo Gáspára Károlyiho. Vedľa múzea nás zavedie aj starobylý reformovaný kostol z obdobia Arpádovcov, kde je zážitkom na celý život vidieť jeden z originálnych kópií Vizsolyiho biblie, ktorá radikálne zmenila maďarskú kultúru a históriu

Múzeum histórie tlače – Vizsoly

Kontakt

adresa: 3888 Vizsoly, Szent János u. 123.

tel.číslo: +36 30 749-8568

web: www.vizsolyibiblia.huFacebook: <https://www.facebook.com/VizsolyReformatusTemplom>

Hollóháza – Maďarsko

Hollóháza je najsevernejšia obec v Miličských a Zemplínskych vrchoch, v údolí stúpajúcom k slovenskej hranici. Bol obývaný od roku 1200 a najskôr patril k hradu Füzér. Manufaktúra, ktorá od roku 1777 fungovala len ako chladiareň skla, sa časom rozrástla na kameninovú továreň a potom na modernú porcelánku, ktorá si získala slávu a prácu Hollóházcánov. Na výstave sú v chronologickom poradí zoradené úžitkové a dekoratívne predmety zo skla v havranovom ráme, keramiky, kameniny a porcelánu ako druh hmotného odtlačku histórie. Môže to byť fantastický zážitok pre každého, kto vstúpi do továrne, kde môžete priamo zažiť proces výroby porcelánu od výroby foriem až po maľovanie. V múzeu je zriadená tvorivá dielňa, kde si každý môže vyrobiť svoj vlastný unikátny porcelánový predmet.

Múzeum porcelánu – Hollóháza

Múzeum porcelánu – Hollóháza

Kontakt

adresa: 3999 Hollóháza, Károlyi út 11.

tel.číslo: +36 20 240 7427

web: <https://hollohazimuzeum.hu/>

Facebook: www.facebook.com/hollohazi.hu

Pácin – Maďarsko

Pácin bol osídlený už v období Arpádovcov. Keďže sa po tatárskom vpáde vyludnila, zrejme nešlo o bohatú dedinu, o čom svedčí aj to, že trvalo dvesto rokov, kým mala viac ako sto obyvateľov. Hlavnou obživou tu bolo takmer osemsto rokov poľnohospodárstvo. Jeho rozvoj nabral novú dynamiku, keď sa otvorili hranice, keďže odvtedy sa dalo do Veľkých Kamenciach dostať pešo. Teraz je to už ozajstná pohraničná dedina, ako sa už nájdeme aj na Slovensku, za koncom záhrad. Pácin sa preslávil najmä tým, že tu stojí kaštieľ Mágócsy, najzachovalejšia renesančná pamiatka v Maďarsku.

Palác Mágócsyovcov – Pácin

Palác Mágócsyovcov – Pácin

Kaštieľ Mágócsy: Podľa kamennej rezby nad vchodom bol hrad postavený Andrásom Mágócsym dokončený v roku 1581. V budove bolo kúrenie kachľovou pecou, čo bol na tú dobu skutočný noblesný luxus. Následná opevnená prístavba, ako sa ukázalo, bola zbytočná, keďže počas vlastníctva Mágócsyakov a Alaghyakov a následne Sennyeyovcov sa Pácinovi vyhli ozbrojené spory typické pre zvyšok krajiny, ktoré by mohli ohroziť celistvosť hradu. Napriek tomu, že hrad bol po 2. svetovej vojne doslova zbúraný, pre expozíciu, ktorá v ňom dnes funguje, sa podarilo získať množstvo originálnych nadčasových pamiatok. Vzhľad pôvodného a reprodukovanieho zariadenia dotvára interaktívna výstava v duchu doby. Dobrým programom je prechádzka v barokovej záhrade arboréta, ktorá je súčasťou bývalého kaštieľa, a potom zažiť rozmanitosť vodného sveta na stojatých vodách Bodrogu.

Kontakt

adresa: 3964 Pácin, Kossuth kert 1.

tel. číslo: +36 20 427 2433

web: www.pacin.hu/telepulesunk/a-mago-csy-kastely-es-vendeghaz

Facebook: www.facebook.com/pacinikastely

Borša – Slovensko

Ludia tu žili už v neolite, no písomná zmienka o Borsi sa zachovala až zo začiatku 13. storočia. Hrad a panstvo vlastnili mnohí páni od Perényiovcov až po Rákócziovcov, no začiatkom 20. storočia začali chátrať. Turistický význam Borše našťastie rastie, za čo môže jednoznačne Rákócziho hrad. V Borše sú aj špeciálni turisti, ktorí pádlujú v obci Bodrog z Felsőzsolca na druhej strane hranice. Hrad bol kompletne zrekonštruovaný v roku 2021.

Kaštieľ Rákóczi – Borša

Kaštieľ Rákóczi – Borša

Kaštieľ Rákóczi: Pôvodná stavba bola postavená za čias Bélu IV. a v súčasnej podobe je skvostom renesančnej architektúry. Povrávalo sa, že do rozsiahleho tunelového systému pod hradom sa zmestia dva kónské povozy, ktoré by sa dali použiť pod zemou zo Sátoraljaújhelyu do Sárospataku. O tuneloch kolujú autentickejšie aj menej autentické príbehy, no nikto ich ešte úplne nepreskúmal. Hrad bol viackrát rozširovaný a prestavovaný a z hľadiska funkcie bol napoly pevnosťou, napoly hradom. Jeho historický význam však nie je spôsobený vojnami alebo rozhodujúcimi udalosťami, ktoré sa tu odohrávajú, ale náhodou. Manželka Ferenc I. Rákócziho Ilona Zrínyi odišla do Košíc, aby tam porodila svoje budúce dieťa. Pôrod sa začal skôr, ako sa predpokladalo, a tak sa 27. marca 1676 Ferenc Rákóczi II. namiesto Košíc narodil v Borše. Práve vďaka tejto zhode okolností sa odvtedy hrad stal pútnickým miestom pre tých, ktorí sú hrdí na svoju maďarskosť a na knieža-bojovníka spomínajú ako na hrdinu nášho národa. Kto tu už bol, ten hrad, ktorý prešiel kompletnou rekonštrukciou, nespozná. Množstvo skúseností vás zaplaví, keď sa identifikujete s vekom, do ktorého spadnete po prekročení prahu vchodových dverí. Expozícia komplexným spôsobom predstavuje históriu hradu a fungovanie panstva zo 17. storočia. Na výstave získame vekový obraz o súčasnej Európe, o rodokmeni Rákócziovcov, ale aj o opatrovateľských či lekárenských zázrakoch a liekoch. Môžeme preniknúť do príčin Rákócziho vojny za nezávislosť, spoznať tajomstvá táborového života, ale môžeme nahliadnuť aj do princových dní v exile. Rákócziho kult je súčasťou maďarského národného sebavedomia. Krásny hotel a reštaurácia ešte viac umocňujú zážitky Rákócziho. Borša na brehu Bodrogu je tiež súčasťou historickej vinárskej oblasti Tokaj-Hegyalja.

Kontakt

adresa: F. Rákócziho 102/32, 076 32 Borša

tel. číslo: +421 948 140 880

web: <https://www.borsikastely.eu/>

Facebook: https://www.facebook.com/rakoczikastely/about/?ref=page_internal

Veľké Trakany – Slovensko

Nagytárkány, tiež osídlené v dobe kamennej, sú významným arénom udalostí spojených s historickým Uhorskom. Pridržiavanie sa Tárkányovcov k ich maďarizácii nie je len záležitosťou legiend a povestí, ale napr. Je poznačená aj pamätnou tabuľou kráľa Mateja a kniežata Árpáda, ako aj Bálinta Balassiho. Pôvod názvu osady rozdeľuje bádateľov. Niektorí ho odvodzujú od dôstojného mena tureckého pôvodu (posvätný kováč), iní veria, že môže ísť o staré, zabudnuté osobné meno. Malé a Veľké Trakany mali nespočetné množstvo pánov, a tak sa v roku 1688 po Perényiovcov, Agárdoch a Pachotokoch zmocnili tejto zeme aj Sennyeiovcí. Po nich nasledovali Nátafalussyovci a Majláthovci. Z architektonického hľadiska je naozaj zaujímavá prítomnosť Sennyeiovcov, ktorých hrad dodnes stojí.

Solný úrad – Veľké Trakany

Veľké Trakany

Sol'ný dom: Baroková budova bývalého Sol'ného úradu stála na brehu Tisy v prvej polovici 18. storočia. Vynikajúci prístav urobil z Nagytárkány skutočné obchodné centrum. Sol'ný úrad zabezpečoval skladovanie a zasielanie zásielok plavidiel a člnov prepravujúcich sol' z Východných Karpát. Po zregulovaní rieky sa Tisa trochu vzdialila, takže okná dnešného Sóházu svietia len vo svetle odrážanom od vody mŕtvej Tisy.

Koncom minulého storočia takmer zničená budova v roku 2005 konečne získala svoju starú slávu a teraz zahŕňa expozíciu remeselníckeho remesla, ťažby soli, histórie využívania soli, prepravnej cesty soli do Tisy, etnografie a topografie obce a vidieka. Na mieste bývalých skladov soli sa dnes skladuje tabak a na nádvorí Sol'ného domu sa neozýva zvuk solničiek, ale skôr kultúrne a iné komunitné podujatia. Pláž na brehu Tisy v okolí Malých Trakan je veľmi obľúbená, preto sa v lete oplatí zväziť aj túto príležitosť na zábavu. Keďže Sol'ný dom nemá stáleho sprievodcu expozíciou ani otváracie hodiny, vždy sa oplatí informovať a dohodnúť sa pred príchodom.

Kontakt

adresa: Tisa 382, 076 42 Veľké Trakany

tel. číslo: +421 56 905 373 929

web: <https://www.velketrakany.sk/index.php>

Facebook: <https://www.facebook.com/nagytaskany>

Kráľovský Chlmec – Slovensko

Kráľovský Chlmec, osídlený už v neolite, je jedným z najstarších sídiel v Medzibodroží. Prvá známa písomná zmienka o meste je zo zakladacej listiny z roku 1214, a označovalo sa aj ako Heimech. Habsburgovci, Perényiovcia, Rákócziovci, ba mohli by sme vymenovať aj pánov, považovali osadu za strategicky významnú, preto sa ju snažili posilniť ha magy-nými múrmi. Žiaľ, dnes ich už veľa nezostalo. Kráľovský Chlmec, patriaci do Zemplínskej župy, bol už v 14. storočí trhovým mestom a bol centrom najsevernejšej vinohradníckej oblasti Karpatskej kotliny. Odtiaľto trapec, ktorý je vidieť aj v erbe mesta.

Mesto, ktoré existuje viac ako osemsto rokov, bolo niekoľkokrát zničené a vyludnené. Tatársky vpád, morová epidémia, opakovane ničivá epidémia cholery, bitky súčasných majiteľov, ale dokonca aj vojna za nezávislosť v roku 1848 a vojny 20. storočia zavalili mesto radom tragédií. Produkcia hrozna, jeden z hlavných spôsobov obživy mesta, sa stala obeťou epidémie fyloxéry. Tragickú minulosť však nechajme za sebou, keďže v meste obývanom prevažne Maďarmi je toho na čo vidieť, a preto sa tu oplatí stráviť celý deň. Navštíviť môžete aj zámok Zsuzsanny Lorántffy, Námestie Milenia či zrúčeninu hrady Csonkavár.

Regionálne múzeum Józsefa Mailátha a Mihály Helmeczy: Jedno z najkrajších múzeí v tejto oblasti je pre návštevníkov príjemným výstavným priestorom, kde ohromujúca symbióza techniky 21. storočia a tisícročného národného dedičstva nielen niečo predvádza, ale má na návštevníkov aj myšlienkový a svetonázorový vplyv.

Ponúka najmodernejšie vzdelávacie, zábavné a vzrušujúce programy. Múzeum J. Mailátha je duchovnou pevnosťou a kultúrnym centrom oblasti. Prezentácia duševného a materiálneho dedičstva horného Medzibodrožia a Použitia je taká zážitková, že pri jej prežívaní takmer zabudneme, že sme vlastne v múzeu. Pracovníci múzea sa snažia prilákať ľudí, ktorí sú vnímaví ku kultúre, hrdí na národné kultúrne dedičstvo. Okrem stálej expozície miestnej histórie sa tu konajú aj dočasné výstavy, o ktorých sa určite oplatí pred odchodom informovať. V múzeu nájdeme meno známe z dejín maďarskej literatúry. Slávnym rodákom z Kráľovského

Katolícky kostol – Kráľovský Chlmec

Regionálna muzeálna expozícia Jozefa Mailátha – Kráľovský Chlmec

Socha Józsefa Mailátha – Kráľovský Chlmec

Namestie milénia – Kráľovský Chlmec

Chlmca je Mihály Helmeczy, spisovateľ a jazykový inovátor, ktorý sa narodil v roku 1788 a potom na návrh Ferenc Kazinczyho dostal meno Helmeczy. Spisovateľ a prekladateľ Mihály Helmeczy bol významnou osobnosťou hnutia jazykových inovácií vedeného Kazinczym. Prišiel s príliš odvážnymi nápadmi a za to dostal pomerne veľa kritik od svojich súčasníkov. Maďarský jazyk nielen obnovila, ale aj obohatila o nové slová. Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Kráľovskom Chlmcí prijala meno Mihály Helmeczyho.

Kontakt

adresa: ul. J. Mailátha 2, 07701 Kráľovský Chlmec

tel.číslo: +421 905 233 435

web: <https://www.kcmap.sk/hu/mailath-jozsef-regionalis-muzeum>

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/1117557594931842/>

Trebišov – Slovensko

Hrad Andrassyovcov – Trebišov

Mesto bolo osídlené už v neolite. Prvá zmienka o Trebišova je známa ako Terebus z roku 1219 a bola pôvodne služobnou obcou neďalekého hradu Párics. Počas búrlivej histórie hradu vládli viacerí ľudia od Perényiho cez Žigmunda Luxemburského až po Thökölyho a napokon hrad v roku 1686 zbúrali Habsburgovci. Na ďalšiu výstavbu mesta bol použitý materiál múru bývalého hradu a zásluhou Csákyovcov bola z múrov tohto hradu postavená základná budova neskoršieho Andrassyho hradu. Azda najsmutnejšou historickou udalosťou Trebišova bolo, keď v roku 1831 bojovalo vojsko s členmi sedliackeho povstania na Zemplíne, známeho aj ako cholerové povstanie, vyzbrojené kosami, motykami a palicami. Napriek zemetraseniam, záplavám a požiarom sa mesto vždy dokázalo spamätať, o čom svedčí aj farský kostol.

Hrad Andrassyovcov: Pôvodný hrad dal postaviť Imre Csáky a jeho manželka Róza Engel. Práca bola dokončená v 90. rokoch 18. storočia. Rekonštrukcie z neskorších období, žiaľ, neboli pre budovu vždy dobré. Po 2. svetovej vojne tu fungovala nemocnica a po veľkej rekonštrukcii v roku 1980 vzniklo tu múzeum.

Súčasnú krásu získal zámok pri rekonštrukcii v rokoch 2015-16, pričom si do značnej miery zachoval klasicistický interiér a exteriér. Tu sa narodil ml. Gróf Gyula Andrassy (1860–1929), posledný minister zahraničia Rakúsko-Uhorskej monarchie, ktorého otec, Gyula Andrassy bol predsedom vlády Uhorského kráľovstva 4 roky (1867–71). Rodinné mauzóleum Andrassyovcov sa nachádza v zámockom parku. Vlastivedná expozícia hradného múzea sa zaoberá históriou, poľnohospodárstvom a ľudovými zvykmi regiónu. Kým jedna stála expozícia predstavuje život Andrassyovcov, ďalšia predstavuje vinársku oblasť. Ochutnať môžete aj vína z pivníc patriacich do vinárskej oblasti Tokaj-Hegyalyja. Múzeum má veľkú návštevnosť aj v zahraničí, takže okrem slovenčiny je možné realizovať výstavy aj v angličtine, nemčine či maďarčine.

Mauzóleum Andrassyho – Trebišov

OBSAH

<i>Tematická trasa muzeí</i>	18
SÁTORALJAÚJHELY – Maďarsko	19
<i>Múzeum Ferenca Kazinczyho (Kazinczy Ferenc Múzeum)</i>	20
<i>Väzenské múzeum (Börtönmúzeum)</i>	21
<i>Múzeum Maďarského Jazyka (A Magyar Nyelv Múzeuma)</i>	22
SÁROSPATAK – Maďarsko	23
VIZSOLY – Maďarsko	25
HOLLÓHÁZA – Maďarsko	26
PÁCIN – Maďarsko	27
BORŠA – Slovensko	28
VELKÉ TRAKANY – Slovensko	29
KRALOVSKÝ CHLMEC – Slovensko	30
TERBIŠOV – Slovensko	32

Kontakt

adresa: 075 01 Trebišov, M. R. Štefánika 257/65

tel.číslo: +421 56 672 22 34

Tokaj

Tematikus utak a Bodroghözben és a Zemplénben

A füzetek az Alsó- és Felső-Bodroghöz, illetve Zemplén Magyarországhoz és Szlovákiához tartozó területeinek felfedezéséhez, értékeinek megismeréséhez ajánlanak tematikus útvonalakat és praktikus információkat a történelmet, az egyházművészetet, a kultúrát, a művészeteket, a természetjárást és gasztronómiát kedvelő turisták számára.

Természeti turizmus
Történelmi örökség
Vallási turizmus
Kulturális örökség
Épített örökség
Művészeti értékek
Múzeumok
Nyelvi- és irodalmi örökség
Bor- és gasztronómia turizmus
Rendezvények

Tematické trasy v Bodroghözi a Zemplíne

Brožury ponúkajú tematické trasy a praktické informácie pre turistov, ktorí majú radi históriu, kultúru, sakrálnu umenie, vychádzky do prírody a gastronómiu, aby spoznali a spoznávali hodnoty Medzibodrožia a Dolného a Horného Zemplína na obidvoch stranách hranice.

Prírodný turizmu
Turizmus historického dedičstva
Cirkevný turizmus
Kultúrne dedičstvo
Turizmus stavebného dedičstva
Umelecké hodnoty
Muzeá
Jazykové a literárne dedičstvo
Vínna turistika
Festivaly, podujatia

A kiadvány tartalma nem feltétlenül képviseli az Európai Unió hivatalos álláspontját.

Obsah tejto publikácie nemusí nevyhnutne predstavovať oficiálne stanovisko Európskej únie.

The content of this publication does not necessarily represent the official position of the European Union.

Felelős kiadó • Zodpovedný vydavateľ: Demeter Szilárd • Petőfi Irodalmi Múzeum • Literárneho múzea Petőfiho
Budapest, 2022.